

■ УДК 821.161.2(477.85)-92:2

Ю. Г. Мельничук, аспірант, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЦЕРКВА В УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ЗМІ БУКОВИНИ (1918–1940): КОНЦЕПЦІЯ ВІРИ Й ДЕРЖАВИ

Розглянуто висвітлення релігійних питань на шпальтах націоналістичних часописів «Самостійність» та «Самостійна думка» періоду перебування Буковини в складі Великої Румунії (1918–1940). Проаналізовано матеріали на релігійну тематику; з'ясовано, яким саме проблемам церкви приділялося більше уваги, особливо виокремлюються статті, що стосуються румунізації церкви, зникнення нових конфесій та концептуального питання віри й держави. Визначено роль буковинської націоналістичної періодики у формуванні концепції «Бог і Україна». **Ключові слова:** контент, концепція, релігія, Бог і Україна, румунізація.

Ю. Г. Мельничук, аспирант, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, г. Черновцы

ЦЕРКОВЬ В УКРАИНСКИХ НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИХ СМИ БУКОВИНЫ (1918–1940): КОНЦЕПЦИЯ ВЕРЫ И ГОСУДАРСТВА

Рассматривается освещение религиозных вопросов на страницах националистических изданий «Самостийность» и «Самостийна думка» периода нахождения Буковины в составе Великой Румынии (1918–1940). Проанализированы материалы на религиозную тематику, установлено, каким именно проблемам церкви уделялось больше внимания; особенно выделяются статьи, которые касаются румынизации церкви, появления новых конфессий и концептуального вопроса веры и государства. Определено роль буковинской националистической периодики в формировании концепции «Бог и Украина». **Ключевые слова:** контент, концепция, религия, Бог и Украина, румынизация.

J. G. Melnichuk, PhD student, Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

CHURCH IN THE UKRAINIAN NATIONALIST MEDIA OF THE BUKOVYNA (1918-1940): THE CONCEPT OF FAITH AND THE STATE

The coverage of religious issues is considered in the pages of the nationalist magazines «Samostiinist» and «Samostiina dumka» during the period of the Bukovyna as part of Greater Romania (1918 — 1940). The materials on the religious themes are analyzed. The author specifies exactly what kind of the church problems are paid more attention. Those articles are particularly emphasized that concern the Romanianization (Rumanization) of the church, the emergence of new religious denominations and conceptual issues of faith and the state. It

defines the role of the Bukovynian nationalist periodicals in forming the concept of «God and Ukraine».

Key words: content, concept, religion, God and Ukraine, Romanianization (Rumanization).

Постановка проблеми. Релігійна проблематика на сучасному етапі розвитку ЗМІ досліджена недостатньо. У світських виданнях рідко звертаються до тем цього плану, за винятком великих церковних свят. Проте за останні роки вийшло друком багато нових досліджень, що стосуються впливу релігії на змістове наповнення ЗМІ. Актуальність теми зумовлена тим, що релігійний контент проявився найліпше в період становлення українських ЗМІ, а тому важливо з'ясувати, яким чином під його впливом формувалася концепція видань загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найґрунтовнішими дослідженнями релігійної проблематики в ЗМІ України є праці А. А. Бойко, зокрема монографія «Преса православної церкви в Україні 1900–1917 рр. Культура. Суспільство. Мораль» (2002) та тексти лекцій «Релігія в мас-медіа України», надруковані 2009 р. 2013 р. захищена докторська дисертація М. Балаклицького «Розвиток протестантської журналістики в Україні: генеза та сучасний стан», кандидатські дисертації з релігійної проблематики нещодавно підготували А. Полякова й О. Керц. Суттєвим є науковий доробок Л. Вежель, Л. Дениско, А. Колодного, Ю. Комінко, С. Костя, М. Левчук, Н. Романенко, І. Сکلєнаря, А. Стародуба, Т. Старченко та ін. При цьому досліджень релігійного контенту буковинських часописів практично немає, хоча він був визначальним для багатьох видань кінця ХІХ — початку ХХ ст.

Після анексії Буковини Румунією в 1918 р. проукраїнське населення опинилося в складній ситуації. Розпочалася жорстка асиміляційна політика, спрямована передусім на освіту й церкву, впроваджувалася тотальна румунізація: «Тепер на всіх цих українських землях нема жодної української школи. Навіть викладання релігії проводиться незрозумілою для населення румунською мовою» [8, с. 45]. Незважаючи на такі дії уряду, в регіоні активно розвивалася україномовна й навіть відверто націоналістична періодика, хоча інколи видання вилучали з друку, забороняли тощо. При цьому саме у виданнях націоналістів активно пропагувалася ідея становлення релігійної української держави, зокрема нації, яка вірить. Про цей аспект багато написав С. Кость, котрий підтверджував той факт, що буковинська періодика розвивалася в контексті західноукраїнської: «Церква і релігійність завжди були настільки вагомим чинником історичного і духовного процесів (отже, і журналістського), що образний вислів «Бог і Україна» можна вважати однією із концептуальних засад західноукраїнської преси» [5, с. 188].

Зважаючи на те, що соціально-демографічний портрет населення легко визначити саме на основі змістового наповнення часописів, **мета статті** — з'ясувати, яким чином позначився релігійний контент на концепції націоналістичної періодики Буковини періоду 1918–1940 рр. та дискурс яких концептуальних цінностей він модерував. Об'єктом дослідження є націоналістичні часописи «Самостійна думка» (1931–1937 рр.) та «Самостійність» (1934–1937), оскільки саме в них релігійне питання під впливом позицій ОУН трансформувалось в концепцію «Бог і Україна». Відтак зумовлює й завдання — проаналізувати матеріали означених видань, що стосуються питань релігії, та визначити їх вплив на становлення ідеї віри й держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 1931 р. в Чернівцях почав виходити друком перший журнал націоналістичного спрямування «Самостійна думка», який був позиційований як журнал літератури, науки та громадського життя. Видавався часопис як місячник, за винятком 1932 р., коли виходив як двотижневик. Редактором журналу аж до заборони видання румунською владою в 1937 р. був С. Никорович, а його дружина Сидонія Никоровичева редагувала додатки до «Самостійної думки», котрі публікувалися в 1931–1932 рр., — «Самостійна Думка Української Матері» та «Державнотворча Трибуна Буковини». При цьому дослідниця Леся Костюк [4] вважає, що в редагуванні часопису брав участь О. Кандиба-Ольжич, котрий працював не лише в останні роки виходу друком журналу, як стверджував діяч ОУН 30-х рр. Д. Квітковський, а приблизно з 1933 р. Усі буковинські матеріали для друку в «Самостійній думці» спочатку надсилались О. Кандибі-Ольжичу до Праги, звідти надходили й тексти українських націоналістів, які С. Никорович остаточно коректував, виконуючи радше роль технічного редактора. Таким чином, «Самостійна думка» стала напівофіційним органом ОУН.

З 1934 р. в Чернівцях виходить друком тижневик «Самостійність», де публікувались матеріали переважно з проблем націоналізму, діяльності ОУН, життя в підрадянській Україні. Через спрямування часопису він не міг залишитися непоміченим румунською владою. Головний редактор газети Д. Квітковський згадував: «Уже на 5-му числі «Самостійність» закрито від 28 січня 1934 р. до 7 лютого 1934 р. Після появи двох наступних чисел дня 22 лютого 1934 р. видання газети знову заборонено до 10 березня 1934 р. Щоб мати свій пресовий орган, ми піднайшли нового відповідального редактора й зареєстрували новий тижневик «Молода Буковина», якою заступлено «Самостійність». Нова газета часто публікувала статті без підписів, або подаючи тільки ініціали. Так, з нагоди процесу ОУН у Львові вийшло кілька публікацій: «Польська окупація і О.У.Н.», «Репресії

проти українських націоналістів», «Великий процес у Львові». Часто місце на шпальтах газети знаходять матеріали про національні рухи в інших країнах («Національні стремління басків») та події на ЗУЗ («На Західних Українських Землях»). Після третього числа «Молоду Буковину» заборонено також на кілька тижнів, але тим часом вийшла заборонена раніше «Самостійність». ... Отже, хоч ми жили під превентивною цензурою й хоч не вільно було лишати білих місць у газеті — а часом цензура скреслювала нам цілі сторінки, які треба було заповнювати новим матеріалом, — то «Самостійність» втрималася аж до березня 1937 року, коли румунська влада заборонила видавання її цілковито» [3, с. 571].

Зважаючи на специфіку цих часописів, зокрема нерегулярність їх виходу друком, постійно різну кількість сторінок, невідоме авторство більшості матеріалів, для з'ясування концептуальних засад місця церкви в цих виданнях слід використати бібліографічно-описовий та системно-хронологічний методи.

Якщо загалом порівняти змістове наповнення аналізованих часописів, то «Самостійна думка» кардинально відрізняється. Трактатування релігійного майбуття для українців у виданні суттєво інше, ніж у «Самостійності» — матеріали адресовані передусім інтелігенції й створені представниками високоосвічених верств.

Концепція створення «свого, українського Бога», яка в «Самостійності» лише намітилась, у «Самостійній думці» проявляється вповні. У статті «Український націоналізм та його завдання» (1931. — Ч. 6-7. — с. 15) Р. Савінський проголошує: «Ціль українського націоналізму: пробудити в прибитому рабі, у темному поганинові, що поклоняється чужим богам, свідомого Українця, що молиться своєму Богові».

Цю думку часопис підтримує публікацією М. Ніцкевича «Фрагменти ідеології українського націоналізму» (1931. — Ч. 6-7. — с. 26): «Абсолютний колективізм претендує на заміну дотеперішніх релігій (християнства, магометанства, будизму і т. д.) новою релігією досконало зорганізованого суспільства». Тут варто зауважити, що в «Самостійній думці» опубліковано кілька статей М. Ніцкевича, котрий був провідним представником ОУН.

У статті «Національна душа» (1931. — Ч. 3-4. — с. 1) обґрунтовується теорія єдиного національного українського Бога: «Наші серця мусить огрівати віра, віра в національного духа, віра в єдність і неподільність його й це має бути над нами наш національний Бог... і не сміємо мати спільного ідеалу-Бога з чужинцями».

1932 р. в додатку до «Самостійної думки» «Самостійна думка української матері» (1932. — Ч. 3. — с. 1) опублікована стаття

«Національний Бог українського народу», де простежувалась ідея українських націоналістів про єдиного Бога-творця, котрий є головною державотворчою силою.

Питання релігійності народу й особливої її форми — церковності — обговорюється в додатку «Державнотворча трибуна Буковини» (1932. — Ч. 3–4. — с. 9–10). При цьому автор Б. Г. зовсім не намагається применшити ролі церкви в становленні держави, а навпаки — наголошує, що саме церква здатна виховувати покоління свідомих людей, якими були в Середновіччі лицарі, ченці, хрестоносці. У подальшому в статті зазначається, що своїми словами автор не має на меті ототожнити політику й церкву або заполітизувати релігію, оскільки вважає поганим прикладом московське православ'я з його намаганням наблизити поняття віри до власних інтересів та поглядів. Продовжується трактування доктрини Української самостійної держави через призму Бога в наступному номері цього самого додатка (1932. — Ч. 5–6. — с. 1).

У «Самостійній думці» надруковано статтю провідного представника націоналізму Є. Ляховича «Церква й ми» (Ч. 19–20. — 1932. — с. 11–12). У розлогому матеріалі автор пояснює своє бачення долі церкви в розвитку української державності, констатуючи факт: «Нація без релігії гине, а церква мусить служити нації». Багато Є. Ляхович пише про те, що в історії українського народу надзвичайно часто ототожнювалися поняття релігійного та національного самоусвідомлення, тобто ці речі для українців є нероздільними, без національних почуттів церква перетворюється на звичайну секту.

Щодо ролі православ'я та греко-католицизму для українського народу розмірковує М. Чумак у статті «Досить вже баламутства» (1933. — Ч. 3. — с. 83). При цьому він доречно зауважує, що українське православ'я має невиразне національне обличчя, представлене, зазвичай, московськими батюшками, а греко-католицька парафія працює переважно із селянами, які, на жаль, відіграють незначну державотворчу роль.

Ще одна стаття М. Чумака «Передумова державности» (1934. — Ч. 5–6. — с. 419) — це своєрідні роздуми щодо «селянського» характеру українського народу та становища релігії. Проблема автор убачає в тому, що ні православне, ні греко-католицьке духовенство не змогли досягти єдності української нації.

«Самостійність», на противагу «Самостійній думці», релігійні теми обирає простіші, доступніші й зрозуміліші звичайному населенню, головню в часопису порушено проблеми, які необхідно було вирішувати нині, а не в далекій перспективі.

Зокрема існує немало матеріалів проти об'єднання кузистів, релігійні суперечки для яких були нормою. При цьому провідна для націоналістів думка «нашої віри й держави» наявна навіть у цих статтях. Уже в другому номері «Самостійності» за підписом О.Д. виходить друком стаття «Кузизм а ми», основна теза якої — протистояння шовіністичним поглядам кузистів, котрі закликали боротися із «жидами», наголошуючи на тому, що в державі має існувати єдина нація, але за їх переконаннями — це мали бути виключно румуни: «Найгірше нестерпна кістка для їх націоналізму, це в першій мірі жида, а за ними українці» (1934. — Ч. 2. — с. 1). При цьому кузисти, котрі були по суті фашистською організацією, активно маніпулювали релігійними поглядами буковинців, наголошуючи, що вони є, передусім, християнами й сповідують православні цінності.

Такі погляди автор коментує просто, зауважуючи при цьому, що «жида» зовсім не винні в тому, що відбувається на Буковині щодо утисків усього українського, а тому «кузисти» шукають причину не там: «Наш націоналізм, наша правда, наш Бог і наша віра не мають нічого спільного з чужими. Ми, українці, маємо свою голову, своє життя й свою мету» (1934. — Ч. 2. — с. 2).

Тема протистояння з кузистами висвітлюється в статті адвоката І. Одовічука «З Марморощини» (1934. — Ч. 7. — с. 3), як приклад наведений виступ проукраїнського священика отця Марина, в якому він закликає своїх парафіян об'єднатися для боротьби з кузизмом, оскільки лише спільними зусиллями можна досягти мети.

Уже 1935 р. в ч. 29 «Самостійності» опубліковане звернення «Українським» кузистам до відома», в котрому офіційно повідомляється про створення християнсько-національної партії Румунії. Основна їх програма — перебування всіх державних установ під контролем виключно румунських громадян. Автор звертається до україномовного населення, котре підтримало кузистів, — чи розуміють люди наслідки цього?

Інші матеріали, що стосуються проблем церкви, надзвичайно різноманітні: писали про все, що турбувало людей, але при цьому є кілька статей, в яких ідеться про переслідування православної церкви в підрадянській Україні, отже, за цими процесами стежили систематично й намагалися пояснити читачам суть цього питання.

У ч. 8 «Самостійності» опубліковане звернення мешканців села Раранча (нині — Рідківці Новоселицького району) щодо примусового переходу людей до греко-католицької парафії. Звичайна, на перший погляд, скарга селян набуває продовження в Ч. 14 часопису в статті «До мертвих і ненароджених ще» авторства Д. Квітки: «Думали, що маємо одну сильну й зорганізовану українську націю. Аж наразі

виявилось, що наша нація ділиться на українці-уніяти й українці-православні». У підсумку сказано, що українців не варто розмежувати за парафіями, адже це все одно єдиний народ.

У замітці «З'їзд священників у Кіцмані» (1934. — Ч. 32. — с. 4) повідомляється про політичні переслідування жандармами священників-українців. За результатами доносів про «іреденестичну» діяльність звільнили 24-х україномовних учителів, ця сама доля очікувала й на священнослужителів.

Сповнення обурення замітка «Великдень забутий» (1934. — Ч. 35. — с. 2), де анонімний автор розповідає про книгу С. Черкасенка, видану на підрадянській Україні, в якій оповідання «Гараськів Великдень» супроводжується поясненням: «Одно зі свят християнської віри». Оповідач іронізує з того, що настільки забули через комунізм релігію, що вже й найпростіші речі «малознаної християнської віри» доводиться пояснювати.

Стаття «За нову віру» (1935. — Ч. 3. — с. 2-3) — це стислий екскурс в історію релігії на Буковині, де основна ідея зводиться до того, що минули часи, коли панівна влада нав'язувала населенню свої релігійні переконання: «Хто не хоче признати цієї релігії, помимо всіх зусиль, такого силувано вивандрувати з краю». Цій ситуації автор Д. Квітка протиставляє події в Росії, називаючи комунізм насильним змушуванням нації зректися своєї честі, гідності й усього найдорожчого. Своє звернення він підсумовує словами, в яких уперше за історію «Самостійності» подана теза створення власної рідної віри через призму націоналістичної ідеї: «Комуністичній релігії й іншим українці протиставляють свою нову віру, що одинока побідить — український націоналізм».

«Воскресення Христове» (1935. — Ч. 17-18. — с. 1) — це, на перший погляд, стаття на тему християнського свята, проте в другій половині текст висвітлює політичні перипетії: «... в цей час, як цілий світ веселиться, коли і найбідніший тішиться цим великим днем, жидівсько-московська кліка безбожників устроює по церквах богохульні представлення». Завершується матеріал закликком згадати про тих, хто змушений святкувати далеко від рідної землі — у вигнанні.

Продовженням цієї теми є стаття «Безбожницька пропаганда на Україні» (1935. — Ч. 19. — с. 2). Ідеться про розстріл та заслання українських священників на підрадянській території на Сибір та Соловки, перетворення церков на кінотеатри та будинки культури, заборону обрядів вінчання, хрещення тощо. Єдиний вихід з такої ситуації автор убачає в гуртуванні народу з метою протидії режиму.

Стаття «Поворот поганства» Д. Квітки (1935. — Ч. 28. — с. 1-2) — це розповідь про язичницьку релігію в Німеччині. Причиною цього

автор вважає постійне протистояння між католицизмом та протестантством, що призводить до поділу населення й пошуку нової, кращої релігії. Після цього обережно подається думка, що й Україна колись може поділитися відповідно до сповідування православ'я та греко-католицизму. «Тому треба вже відтепер перевиховувати нашу душу, вщипляти в наші серця дух єдності...», — автор наголошує на тому, що українці — єдиний народ, чому не повинно перешкоджати віросповідання, а, навпаки, має бути об'єднуючим фактором, але релігія для держави буде в пошані доти, доки вона не йде суперечить національним інтересам.

Виникнення протестантських течій на Буковині описує замітка «Нова божниця» (1935. — Ч. 32. — с. 3). Ідеться про суботництво, яке автор називає жидівсько-комуністичним та сектантським. При цьому найбільшу небезпеку він убачає в тому, що, за словами проповідника, нація в цій вірі не відіграє жодної ролі, що цілком суперечить позиції «Самостійності» щодо єдиної національної віри передусім.

Черговий виступ проти засилля комуністичного режиму — «Бог України сильніший» (1935. — Ч. 33. — с. 1), де головна думка — комунізм покликаний розсварити цілий світ та спрямувати брата на брата, щоб «на руїнах звести своє панування». Український народ та його віра в Бога протиставляються цьому як могутня зброя, що зможе встояти перед ворогом: «Наш Бог сильніший, наш Бог призначений бути володарем Сходу — і він ним буде!».

Заборона будь-яких релігійних заходів описана в матеріалі «Переслідування християн у Світах» (1935. — Ч. 35. — с. 1–2), зокрема розповідається про ситуацію на Харківщині, де місцевий хор виступав під час великого церковного свята. Через місяць із цього приводу розпочалося слідство, невідомим є фінал історії, та цей приклад доводить неможливість розвитку християнства при більшовицькому режимі.

«Новий митрополит Буковини» (1935. — Ч. 43. — с. 2) — це повідомлення про обрання митрополитом румунського представника Вісаріона Пуюла. Головна мета його перебування на посаді — знищення всіх українських священиків, оскільки вони становлять небезпечну для держави «іреденту». Продовжується ця тема в публікації «Новий митрополит» (1935. — Ч. 46. — с. 4), проте в ній головною є необхідність того, що «українські вірні мають мати свою національну церкву».

Висновки. Таким чином, ідейно-концептуальні засади матеріалів, що стосуються питань церкви, віри й держави, доволі різноманітні. З одного боку, чітко простежується позиція ОУН — держава повинна контролювати церковні організації й співпрацювати з представниками духовенства, тому що нація без релігії — ніщо; з іншого боку, проблеми церкви, суперечки з вірянами, насильницька румунізація — усе

це теж набуло відображення на шпальтах аналізованих часописів. При цьому суттєва відмінність між цими виданнями — «Самостійна думка» була досить відсторонена від проблем звичайних людей, виразно помітно, що формувалась вона за кордоном, без урахування нагальних інтересів селян, натомість «Самостійність» менше дотримувала високих ідеалів, а більше приділяла уваги повсякденним речам. Зважаючи на ці аспекти, можна підсумувати, що буковинська націоналістична періодика загалом розвивалася в контексті західноукраїнської преси, в якій активно пропагувався концепт «віри й держави» та підтримувалось становлення національної церкви.

Перспективи дослідження — подальший науковий аналіз релігійної проблематики в буковинській періодиці, медіатизації церкви.

Список використаних джерел

1. Бойко А. Преса православної церкви. Культура. Суспільство. Мораль / А. Бойко. — Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровськ. нац ун-ту. — 2002. — 306 с
2. Бойко А. А. Релігія в мас-медіа України: Тексти лекцій / А. А. Бойко. — Київ, 2009. — 158 с.
3. Квітковський-Квітка Д. Є. Коновалець і Буковина / Д. Є. Квітковський-Квітка // Євген Коновалець та його доба. — Мюнхен, 1974. — С. 571.
4. Костюк Л. Редакційна діяльність Олега Кандиби-Ольжича на Буковині [Електронний ресурс] / Л. Костюк. — Режим доступу: <http://конференція.com.ua/pages/view/212>. — Назва з екрана.
5. Кость С. Гасло «Бог і Україна» як концептуальна засада західноукраїнської публіцистики першої половини ХХ ст. / С. Кость // Зб. пр. НДЦП. — Львів, 2004. — Вип. 12. — С. 188.
6. Кость С. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування) / С. Кость. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. — 514 с.
7. Кость С. Ідея людини: національний характер і кінцевість виховання «нового» українця / С. Кость // Вісник Львівського ун-ту. — Серія журналістика. — 2004. — Вип. 24. — С. 74–92.
8. На українських землях: на Буковині та Бессарабщині // Тризуб. — Париж, 1928. — № 4–5. — С. 45.
9. Самостійна думка. — Чернівці. — 1931–1934.
10. Самостійність. — Чернівці. — 1934–1937.

References

1. Boiko A. Presa pravoslavnoi tserkvy. Kultura. Suspilstvo. Moral / A. Boiko. — Dnipropetrovsk : Vyd-vo Dnipropetrovsk. nats un-tu. — 2002. — 306 s
2. Boiko A. A. Relihiia v mas-media Ukrainy: Teksty lektsii / A. A. Boiko. — Kyiv, 2009. — 158 s.

3. Kvitkovskiy-Kvitka D. Ye. Konovalets i Bukovyna / D. Ye. Kvitkovskiy-Kvitka // Yevhen Konovalets ta yoho doba. — Miunkhen, 1974. — S. 571.
4. Kostiuk L. Redaktsiina diialnist Oleha Kandyby-Olzhycha na Bukovyni [Elektronnyi resurs] / L. Kostiuk. — Rezhym dostupu: <http://konferentsyia.com.ua/pages/view/212>. — Nazva z ekrana.
5. Kost S. Haslo «Boh i Ukraina» yak kontseptualna zasada zakhidnoukraiinskoi publitsystyky pershoi polovyny XX st. / S. Kost // Zb. pr. NDTsP. — Lviv, 2004. — Vyp. 12. — S. 188.
6. Kost S. Zakhidnoukraiinska presa pershoi polovyny XX st. u vseukraiinskomu konteksti (zasady diialnosti, periodyzatsiia, struktura, osoblyvosti funktsionuvannia) / S. Kost. — Lviv : Vyd. tsentr LNU im. Ivana Franka, 2006. — 514 s.
7. Kost S. Ideia liudyny: natsionalnyi kharakter i konechnist vykhovannia «novoho» ukraiintsia / S. Kost // Visnyk Lvivskoho un-tu. — Seriiia zhurnalistyka. — 2004. — Vyp. 24. — S. 74–92.
8. Na ukraiinskykh zemliakh: na Bukovyni ta Bessarabshchyni // Tryzub. — Paryzh, 1928. — № 4–5. — S. 45.
9. Samostiina dumka. — Chernivtsi. — 1931–1934.
10. Samostiinist. — Chernivtsi. — 1934–1937.

■ UDC 821.161.2(477.85)-92:2

Melnichuk J. G., PhD student at the Department of Journalism, Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi
jmelnichuk@rambler.ru

CHURCH IN THE UKRAINIAN NATIONALIST MEDIA OF THE BUKOVYNA (1918-1940): THE CONCEPT OF FAITH AND THE STATE

The aim of this paper is to analyze the content of the Bukovynian religious nationalist periodicals during the period of 1918 — 1940 and specify its impact on forming the concept and conceptual values of «God and Ukraine».

Research methodology. The author emphasizes the magazines «Samostiinist» and «Samostiina dumka», including their irregularity in publication, different number of pages. The unknown author of the most materials determines the focus of conceptual foundations of the church. The bibliographic and descriptive, chronological and systematic methods are used in the article.

Results. The author considers the ideological and conceptual bases of the materials relating to the church matters, faith and the state are quite heterogeneous. On the one hand, it is clearly visible the position of the OUN — the state should control religious organizations and cooperate with the church leaders because «a nation without religion is nothing». On the other hand, everyday problems of the church, parishioners' disputes, violent Romanianization (Rumanization) were also reflected in the

pages of the analyzed periodicals. Considering these aspects, the author comes to the conclusion that the Bukovynian nationalist periodicals generally developed in the context of the Western press, which actively promoted the concept of «faith and the state» and the formation of the national church.

Novelty. The article demonstrates the concept aspects of «God and Ukraine» in the Bukovynian periodicals.

The practical significance. Ukrainian scholars of press may find new facts of the development of the religious issues in the Bukovynian newspapers.

Key words: content, concept, religion, God and Ukraine, Romanianization (Rumanization).

Надійшла до редколегії 18.02.2016 р.